

Hoge hakken, echte boodschap

Astrid Feiter

Jannet Vaessen

Nee, het is nog geen derde feministische golf. Maar wie een avondje gaat kijken bij *Women Inc.* merkt dat er weer flink gedebatteerd wordt over heikele issues. Het verschil met de jaren zeventig: geen paarse tuinbroeken maar zwarte jurkjes, geen militante kapsels maar lange haren. En warempel, hier en daar zelfs een botoxhoofd.

En maandagavond in het najaar. Het is bomvol op de vijfde verdieping van Pakhuis de Zwijger in Amsterdam. Rondom het podium veel bekende gezichten: Louisewies van der Laan, Mei Li Vos, Sylvia Tóth, FNV-bons Agnes Jongerius, SER-voorzitter Alexander Rinnooy Kan. Op het podium Femke Halsema (mooie rode laarzen), *born again* feministe en Eurocommis-saris Neelie Kroes (Chanel-achtige outfit), publiciste Heleen Mees en Telecom-man Ben Verwaayen. In de zaal heel veel vrou-

wen en een enkele verdwaalde man. Discussieonderwerp op deze Women on Top-avond, georganiseerd door het vrouwen netwerk Women Inc.: Hoe komt het dat er nog zo weinig vrouwen het glazen plafond weten te verbrijzelen? Zou het helpen als er een verplicht percentage vrouwen (40 procent zoals in Noorwegen) in de top van het bedrijfsleven, de politiek en de wetenschap moet worden aangenomen? Neelie Kroes spreekt de vrouwen toe: 'Jullie kunnen wel denken dat als eenmaal

de prins op het witte paard gevangen is je lui achterover kunt leunen, maar pas op: hij galoppeert op een gegeven moment ook weer weg. Daar weet ikzelf immers alles van. Dus dames, blijf aan de slag!' Er wordt geklapt en gejoeld. Heleen Mees, jurist-econoom, roept dat het verdraaid lastig is door te dringen tot het *old boys-network*; het werkt als een kartel, nieuwkomers krijgen gewoonweg geen kansen. Rinnooy Kan protesteert: in zijn vorige baan bij de ING zag hij al die hoogopgeleide vrouwelijke *high po-*

tentials wegblijven na het eerste of tweede kind, ondanks alle flexibele beloften van de werkgever. De stemming komt er goed in, de discussie brandt los. Als een vrouw het waagt op te merken dat vrouwen niet doorstoten naar de top door gebrek aan ambitie, fluit en bromt iedereen afkeurend. Femke Halsema neemt het voor haar op: de combinatie werk en moederschap is ook zwaar, zeker zolang mannen het laten afweten. Een jonge vrouw roept dat ze daarom ook niet van plan is kinderen te krijgen. Rinnooy Kan verbleekt, want dat is nou ook weer niet de bedoeling; de economie moet ook in de toekomst blijven draaien. En ook al zijn de meningen verdeeld over hoe dat moet, een nieuw elan zindert voelbaar door de zaal: hoog tijd dat er meer vrouwen aan de top komen!

Strijdpunten

Is dit het nieuwe feminisme? Nee, dat denkt Jannet Vaessen (37), projectleider van Women Inc., niet. Maar dat zou er wel uit kunnen voortkomen. 'Women Inc. wil een platform zijn waar ontmoetingen tot stand kunnen worden gebracht tussen vrouwen die elkaar op een andere manier misschien niet zo snel zouden treffen. We willen het maatschappelijke debat voeden vanuit vrouwelijk perspectief.'

Nadat haar werkgever, de Cultuurfabriek, een aantal vragen over de mogelijkheid van een vrouwenfestival-nieuw stijl binnen had gekregen, werd Vaessen gevraagd zich daarop te storten. 'Ik bleef het maar voor me uitschuiven, omdat ik zelf niks had met het idee van een vrouwenfestival of 'de vrouwenbeweging'. Aan de andere kant: naarmate ik ouder word, raak ik me wel steeds meer bewust van mijn specifieke positie als vrouw en weet ik dat je bepaalde vrouwenitems het best met elkaar kunt bespreken. Waarom eindigen vrouwen op feestjes altijd samen in de keuken en lukt het dan toch zo slecht om in contact te komen met vrouwen met een andere achtergrond dan jij? Die vraag werd mijn uitgangspunt van het eerste Women Inc.-festival in september 2005: wat zijn de

gemeenschappelijke noemers van vrouwen van nu?' Een weekeinde lang was de Beurs van Berlage in Amsterdam het toneel van een uitgebreid en zeer divers programma. Er waren debatten, optredens, workshops en lezingen. Het leuke was dat iedereen vertegenwoordigd was: jong, oud, wit, zwart. Vaessen: 'Dat was ook onze doelstelling: we wilden een festival voor vrouwen van alle leeftijden en alle culturen. Het was voor mij ook een aangename verrassing dat het ons inderdaad lukte om al die groepen bijeen te krijgen. Het was eigenlijk heel simpel: we kregen ze binnen, omdat we een goed programma hadden waarop ze allemaal vertegenwoordigd waren.' Het succes smaakte naar meer en dus komt er in november 2007 een tweede festival. 'De tijd tussen de beide festivals in gebruiken we vanaf afgelopen herfst om op maandagavond vrouwen met een uitgesproken visie uit te nodigen om die voor het voetlicht te brengen.' Dat leverde goed bezochte avonden op over zeer uiteenlopende thema's als het nut van vrouwenzaken op de politieke agenda,

'Je hebt misschien meer keuzes dan vroeger, maar het glazen plafond is nog net zo dik'

het voordeel van vooroordelen, het leven van Liesbeth List (in de vorm van een documentaire en het nabespreken daarvan), de angst van vrouwen om op de bek te gaan (en de gevolgen daarvan), de actualiteit van vrouwenhandel, wat dertigers zoal moeten en willen en de renaissance van de lesbische identiteit. 'Iedere avond wordt afgesloten met het formuleren van een *target*: een doel voor de toekomst. Van die targets – denk aan: 'Gooi je vrouwelijkheid in de strijd' en 'Trek je

niks aan van de norm, wees autonoom in je keuzes!' – maken we een lijst. Uiteindelijk ontstaat er zo een top-20 van targets. Op 8 maart vragen we alle vrouwen van Nederland te stemmen over wat zij daarvan de vijf belangrijkste vinden. Zo hopen we zichtbaar te maken wat er nu bij vrouwen speelt; daarnaast zal die top-5 onze richtlijn zijn bij de programmering van het nieuwe festival.'

Geen mannenhaat

De bezoekers van Women Inc. zijn enthousiast. 'Ik vind Women Inc. zeker een exponent van het nieuwe feminisme,' zegt bedrijfsarts Huguette (39), moeder van twee kinderen, die na afloop van de avond over vooroordelen met een groepje vriendinnen in het café van Pakhuis de Zwijger nog wat napraat. Het groepje heeft tot nu toe haast iedere Women Inc.-avond bezocht. 'Dit is het soort vrouwenbeweging waarbij ik me goed voel: niet dat stoffige van de jaren zeventig, waarin mannenhaat een grote rol speelde, maar modern, uitdagend en inspirerend. Wij werken, verdienen ons eigen geld en gaan een avondje naar Women Inc. Ik vind de nazit haast net zo inspirerend als de discussie die eraan voorafgaat. We praten door over de onderwerpen van die avond en ontmoeten nieuwe mensen.' Haar vriendin Anna (38), verpleeghuisarts, deelt haar enthousiasme: 'De avonden hebben ook effect op mijn carrière, merk ik. Ik hoor hier dat het tijd is voor vrouwen om door te stoten naar hogere posities en denk: dat is waar! Ik kom altijd vol grootse plannen weer naar buiten en word duidelijk steviger op mijn werk.' Verderop staat een groepje twintigers. Vinden zij zo'n vrouwenavond niet iets van uit de oude doos? 'Nee hoor, helemaal niet,' zegt Charlotte (24). 'Mijn vriendinnen en ik zijn klaar met onze studies en op zoek naar wat we verder willen. Als er hier een avond is over een onderwerp dat ons interesseert, komen we. Het brengt je toch verder dan er samen weer een avond over te bomen.' En: je komt er nog eens iemand tegen. 'De vrouwenbeweging was vroeger iets collectiefs, nu moet je het allemaal in je

eentje doen. Hier kun je op onderwerp netwerken. Vrouwen hebben het tegenwoordig te druk voor een vast netwerkverband,' zegt Astrid Feiter (41), oud-hoofdredacteur van Sis en inmiddels directeur van Bureau Mevrouw de Voorzitter, die een aantal avonden als voorzitter optrad. 'Bij Women Inc. kun je her en der wat snaaien en daar je voordeel mee doen.'

Jong versus oud

Jonge vrouwen moeten met de programmering wel iets meer over de streep getrokken worden om te komen dan oudere vrouwen die het fenomeen 'vrouwenavond' nog wel van vroeger kennen, denkt Vaessen. Jonge vrouwen hebben ook een andere mening dan oudere, blijkt vaak op de Women Inc.-avonden. 'Het is niet meer zo eenduidig als vroeger.' Soms tekent het verschil tussen jong en oud zich duidelijk af, bijvoorbeeld op de avond over economische zelfstandigheid, een bekend stokpaardje van het 'oude' feminisme. De emoties liepen hoog op. 'Degenen die economische zelfstandigheid heel belangrijk vonden, waren over het algemeen ouder dan de tegenstanders,' herinnert Astrid Feiter zich, een van de voorzitters van die avond. 'Jonge vrouwen vinden dat economische zelfstandigheid een keuze moet zijn. Onlangs kwam het Sociaal en Cultureel Planbureau ook met cijfers waaruit bleek dat jonge vrouwen weer in toenemende mate kiezen voor het huisvrouwschap. Dat vind ik jammer, maar ik snap het ook wel. Ik zie vrouwen worstelen met hun rollen: ze willen moeder zijn, maar ook werken en het lukt ze niet die beide rollen op een bevredigende manier met elkaar te combineren.' 'De discussies op sommige Women Inc.-avonden waarbij er een scheidslijn is tussen jong en oud, hebben wij binnen het bestuur ook,' zegt Rola Nassár (30), stafmedewerker bij Paradiso en het jongste bestuurslid van Women Inc. 'Maar ik geloof dat wij jonge vrouwen wel degelijk iets aan een nieuw soort feminisme kunnen hebben, ook al reageren veel van mijn vriendinnen er in eerste instantie

afwerend op. Als ze eenmaal een avond zijn geweest, merken ze dat het toch nuttig en leuk is om het over bepaalde onderwerpen te hebben en na te denken. Het is allemaal nog niet goed geregeld voor vrouwen, en zeker niet voor vrouwen van allochtone afkomst. Je hebt misschien meer keuzes dan vroeger, maar het glazen plafond is nog net zo dik.'

Het glazen plafond

Ha, het glazen plafond, daar is 'ie weer. Dat is hier in Nederland dikker dan elders, daarover is iedereen het eens (voorbeeldje: samen met Pakistan (!) deelt Nederland een laatste plaats op de internationale ranglijst van het aantal vrouwen aan de top van het bedrijfsleven). De Women on top-avond leverde – misschien wel daardoor? – als enige

'De vrouwen zitten braaf te discussiëren, terwijl hun mannen thuis nog een biertje opentrekken en denken: laat ze maar kletsen'

Women Inc.-avond meer op dan alleen een target voor intern gebruik. Er werd een openbare brief aan de informateur opgesteld, door meer dan twaalfhonderd vrouwen ondertekend en vlak na de verkiezingen in *de Volkskrant* gepubliceerd – niet dat het veel opleverde, maar toch. En er zijn meer plannen, zie de website www.women-on-top.nl. Initiatiefneemster Heleen Mees (38), vanuit New York opererend: 'Ik verzet me tegen het idee dat het feminisme in Nederland vooral *fun* is, want op emancipatiegebied in Nederland hebben we weinig te vieren. Vrouwen zijn hier niet of nauwelijks doorgedrongen tot de top van het bedrijfsleven of de overheid. In Amerika kunnen vrouwen echte *powerhouses* zijn, Nederlandse vrouwen zijn

wel zelfbewust, maar hebben geen macht.' Mees kreeg veel positieve reacties op 'haar' avond. 'Vrouwen schreven me dat ze eindelijk om een vaste aanstelling of salarisverhoging hebben durven vragen. Ze voelden zich *empowered*. De zaal zat stampvol met gemotiveerde vrouwen, die allemaal méér wilden, jong én oud.'

Maar ook hier weer: over hoe dat méér moet worden bereikt, daarover verschillen de meningen. Heleen Mees is voorstander van een verplicht gesteld aantal vrouwen in raden van bestuur en andere toporganen, Rola Nassár betwijfelt of vrouwen wel zoveel meer willen. 'Ze willen het gewoon leuk hebben en vinden het eigenlijk wel prima zoals het nu is, valt mij op. Ze willen de strijd helemaal niet aangaan. Ze doen de opleiding die ze leuk vinden en dan zien ze wel. Ze vinden wel dat er meer vrouwen aan de top moeten zitten, maar zelf hoeven ze niet zo nodig. Daarom alleen al heeft een festival als Women Inc. wat mij betreft nut: door de cijfers op een rijtje te zetten, ga je nadenken over de keuzes die je maakt. Dat is inspirerend.'

Veelbelovend begin

Inspiratie, *empowerment* – dat is wat Women Inc. nu te bieden heeft. Bewustwording, gezelligheid. Heel divers, en (daardoor?) nogal vrijblijvend. Tamelijk kleinschalig en zeer Amsterdams. Concreet leveren de avonden (nog) weinig op, afgezien van de brief aan de informateur. Veel gepraat, weinig wol. Astrid Feiter: 'Ik vind het écht jammer dat kwesties als de verdeling van arbeid en zorg nog steeds alleen de verantwoordelijkheid zijn van vrouwen en dat ook jonge vrouwen hun mannen buiten schot houden. Zij zitten braaf op maandagavond in Pakhuis de Zwijger te discussiëren, terwijl hun mannen thuis nog eens een biertje opentrekken en denken: laat ze maar kletsen. De strijd aan de keukentafel blijft een probleem.' Mannen mogen meedoen, maar lijken zich inderdaad niet erg aangesproken te voelen. Het is niet echt een maatschappelijke beweging waar de gevestigde

Heleen Mees

Rola Nassár

orde bang voor hoeft te zijn. Nóg niet tenminste. Het kan wel een veelbelovend begin zijn van iets groters, iets breders. Dit is niet dé vrouwenbeweging of de derde feministische golf, zegt Astrid Feiter. 'Dat soort labels moet je er niet op plakken. Dit is gewoon Women Inc. En het werkt. Ik zie hier vrouwen die op het oog niet direct voortkomen uit de tweede feministische golf; veel twintigers en dertigers, ook zwarte vrouwen – afhankelijk van het onderwerp. Dat valt echt op. Ik denk dat je van Women Inc. een merk zou kunnen maken. Je zou bijvoorbeeld ook avonden buiten Amsterdam moeten organiseren, er leergangen

'Dit is niet de derde feministische golf, dit is gewoon Women Inc. En het werkt'

aan verbinden, een coachingstraject, de avonden ook commercieel uitbuiten door ze samen met het bedrijfsleven te organiseren. Mijn handen jeuken.' Jannet Vaessen is het met haar eens. 'We zijn druk bezig om dit merk breder op de markt te zetten.' Of het nu wel of niet om het nieuwe fe-

minisme gaat, onder vrouwen bestaat blijkbaar weer de behoefte om bij elkaar te komen en het over 'vrouwenzaken' te hebben. Ze moeten zichzelf en wat zij willen beter op de kaart zetten en daarbij speelt Women Inc. een belangrijke rol, vindt Heleen Mees. 'Ze bieden een gevarieerd programma aan, voor elk wat wils. Als je zó geen nieuwe vrouwenbeweging op gang brengt, is er blijkbaar echt geen belangstelling voor.' □

Op 8 maart vindt in Pakhuis de Zwijger in Amsterdam een feestelijke afsluiting plaats, van 20.00 -01.00 uur. Zie voor meer informatie de website: www.womeninc.nl